

dejansko prične delati, seveda najprej kot pripravnik, nato kot relativno samostojen izvajalec pedagoške dejavnosti in kasneje ekspert na svojem področju (cf. Muršak et al., 2011). V drugem obdobju bi lahko zamejili tri faze (Zouggar v Muršak et al., 2011 ali Zouggar, 2007).

Fazo vstopa v poklicno kulturo, ki jo predstavlja prvo srečanje s poklicnim delom in srečanje z realno referenčno skupino, pogoji, vrednotami ni normami, ki v njej vladajo. Sledi faza umestitve in soočenja z razkorakom med idealnimi podobami in stvarnostjo. To je faza, kjer je učitelj, za razliko od drugih poklicev, še posebej soočen tudi s učenci, ki mu, poleg referenčne skupine, ki je značilna za vse poklice, dajejo povratne informacije o sebi in svoji vlogi. Ta pogled je pogosto tudi v nasprotju s pogledom drugih sodelavcev, staršev in širšega socialnega okolja, kar povzroča še dodatne napetosti in neskladja, ki jih mora učitelj ustrezno preseči ali razrešiti, da si ustvari relativno stabilno poklicno identiteto. »Konča konverzija kot tretja faza pomeni učiteljevo ponotranjenje pravil, norm, vzorcev obnašanja, načinov delovanja in pedagoške komunikacije. Ta faza je v začetnem obdobju še toliko bolj pomembna, ker se ustvari kot model ravnanja, samorazumevanja, samoreprezentacije.« (Muršak et al., 2011: 131)

Poklicna socializacija naj pripravlja, usmerja in potrjuje v profesionalni odličnosti

Študije (Muršak, 1999; v. Muršak, 2009; Zelena knjiga o izobraževanju učiteljev v Evropi, 2001; Marentič Požarnik et al., 2005; Javrh; 2006 itd.) kažejo, da je med temeljnimi dejavniki, ki pomembno vplivajo na profesionalnost učiteljev, tudi način, kako poteka oblikovanje poklicne identitete oziroma kako je potekala njihova poklicna socializacija. Raziskave kažejo, da poteka poklicne socializacije – v nasprotju s tem, kar je bilo prepričanje še do nedavnega – ne moremo omejiti le na obdobje priprave na poklic in prvih nekaj let dela. Poteka v vsakem od ključnih kariernih obdobjih, saj je to točka, ko učitelj prehaja v novo stopnjo zahtevnosti profesionalne vloge (na primer iz vajenca v samostojnega eksperta). Le ustreznost poklicne socializacije, ki vključuje različne dimenzije odgovorov na aktualne spremembe v družbi in pri delu, je tista, ki lahko učitelja vzdolž njegove poklicne poti pripravlja, potrjuje in usmerja v ustreznost smeri profesionalne odličnosti.

Za zagotavljanje take kakovosti naj bi s sistemskega vidika poskrbele različne oblike usposabljanja¹ strokovnih delavcev, kot predvideva za-

1 Izraz usposabljanje učiteljev v najširšem smislu obsega široko področje, ki vključuje formalne, neformalne in t. i. priložnostne oblike učenja.